

Raziskovanje gozda preko čutil

Tanja Štrukelj, profesorica razrednega pouka, OŠ Preska

Gozd je zame najboljša učilnica na prostem. Tja zelo pogosto zahajam s svojimi drugošolci. Ponuja nam več, kot se zdi na prvi pogled. Gozd nam predstavlja prostor za igro, navdušuje pa nas tudi za ustvarjanje in raziskovanje. Zato smo tako radi v njem. Takrat dobimo prav vsi gostje, ki vstopimo v kraljestvo gozda, priložnost, da začutimo naravo in okolico preko vseh svojih čutil, in nazaj v šolo se vedno vračamo z novimi doživetji in vtisi, ki jih v nas lahko vtisne le narava.

Učenci vsak teden komaj čakajo dan, da jih razveselim z novico: Danes gremo spet v gozd. Vsak naš obisk gozda skrbno načrtujem in za učence vedno pripravim dejavnosti, povezane s temo pri predmetu spoznavanju okolja, v ta preplet pa vključim tudi glasbo, likovno umetnost in šport. Naši zadnji obiski gozda so bili na vsakem koraku prepleteni z uporabo čutil, katerim sem v gozdnih aktivnostih namenila še posebno pozornost.

Gozdne dejavnosti

Predstavila bom nekaj dejavnosti na terenu. Z otroki smo na robu gozda našli podrto smreko. Učenci so vsi po vrsti zlezli na deblo smreke in prišli na najboljši možen način v stik z drevesom. Nekateri so po deblu drevesa hodili prvič.

Pogovorili smo se, da v gozdu rastejo takšna iglasta in tudi listnata drevesa, ki smo jih pokazali od daleč. Vid nam je pomagal razumeti povedano, nato pa je sledila naloga, naj vsak od učencev objame deblo njemu najljubšega listnatega drevesa. Res zanimiva izkušnja. Vsi niso objeli listnatega drevesa, saj so bili pri opazovanju premalo pozorni. Eden na primer ni opazil, da veje sosednjega

drevesa segajo proti njegovemu iglavcu in učenec je mislil, da ima tako lepe liste njegovo drevo. Sošolec pa ga je hitro opozoril: »To so moji listi,

kar ti gledaš. Ti si objel smreko.« Prvi učenec ga je začudeno pogledal in kmalu ugotovil, da ima sošolec prav. Tako so se učenci začeli pod drevesom ozirati navzgor, kar predstavlja drugačen pogled od običajnega. Pridobili smo novo perspektivo gledanja v gozdu, ki ob obisku gozda ni tako pogosta.

Nato so učenci dobili nalogo, da mora vsak poiskati njemu najlepši gozdni list. Tu jim je bila bolj kot oblika vodilna barva. Glede na prinesene liste so se razvrstili v skupine in skupaj smo ugotovili ime njihove skupine (skupina javor, skupina bukev, skupina kostanj, skupina hrast). Sledilo je iskanje ustreznih plodov za njihovo skupino. Mnogi učenci so prvič videli žir, izvedeli, na katerem drevesu raste – za lažje učenje sem imela za vsako drevesno vrsto pripravljene plastificirane kartončke s slikami.

Poleg opazovanja sem želela, da se učenci naučijo poimenovati tudi nekaj gozdnih dreves in njihovih plodov. Imeni drevesa in ploda sta bili zapisani na hrbtni strani. Pozabili pa nismo niti na iglavce in njihove zanimive storže (spoznali smo smreko, bor in macesen).

Pri plodovih in semenih smo vključili tudi voh – vonja smole ni prav nihče zgrešil – in na koncu tudi tip, ko so vsi plodovi zaokrožili v krogu med učenci, da so jih imeli vsi možnost tudi potipati. Pred odhodom smo oblikovali gozdno sliko naučenega.

Tisti dan smo odšli iz gozda na poseben način. Med potjo do šole so učenci dobili nalogo, naj za današnje slovo od gozda pobožajo čim več stvari, ki rastejo ob poti. Najbolj nežni so se jim zdeli listki, malo manj praprotni, pikale pa so jih iglice malih smrečic, ki so rasle ob poti.

Spoznavanje gozda z zaprtimi očmi

Vid je še vedno naše prevladujoče čutilo in prevečkrat stopa v ospredje pred ostalimi. Za aktivacijo ostalih čutil sem učencem vid pri nekaterih dejavnostih odvzela. Izvedli smo naslednje dejavnosti:

- z zakritimi očmi po gozdu in čez pripravljeno oviro – učenci so se v paru sprehajali po gozdu, kjer eden ni videl, drugi pa mu je besedno kazal pot – pot je bila na začetku ravna in brez zaprek, potem pa so učenci morali preplezati tudi kakšno oviro – hoja čez hlode je bila prav zabavna,

- kužek, na povodcu, pokaži mi pot – eden ima zakrite oči, drugi pa je njegov kužek na povodcu, ki ga pelje (gre za igro, kako naučen pes vodnik vodi slepega),
- hoja ob vrvi, okrog dreves – skozi praprot: učenec, ki ne vidi, sam pogumno ob vrvi prehodi pot in se ne ustraši naravne ovire,

- gozdni kažipot – vzvratno gibanje v paru: eden govori navodila za gibanje, drugi jih izvršuje (5 korakov proti rdeči, 7 korakov proti zeleni). Tisti, ki izvršuje korake, se giba nazaj in ne vidi v smeri gibanja.

Te dejavnosti so bile za učence povsem nova izkušnja. Nad njimi so bili zelo navdušeni, ker se sicer nikoli ne gibajo po gozdu z zaprtimi/zakritimi očmi.

Njihova gozdna doživetja so opisovali na takšen način:

- Bila sem vznemirjena, ker nisem vedela, kaj je pred mano, in potem sem stopila v lužo.
- Bilo mi je čudno, ker nisem nič videla.
- Bilo je temno, a sem prišel tudi čez most.
- Ko sem hodil z zavezanimi očmi, mi je bilo strašno, ker nisem vedel, kje stopam. Tipal sem z rokami.
- Tinkara me je vodila kot kužek vodnik, jaz pa brez nje ne bi upala nikamor. Fino se mi je bilo igrati kužke in imeti zavezane oči.
- Nada me je vodila po drugih potkah, kot sem mislila, in nisem vedela, kje sem.
- Zabavno mi je bilo, ker nisem videla, ampak sem vse dobro čutila.
- Dobro mi je bilo iti čez hlode, kjer sem vse tipala.

Dejavnosti s kosi blaga

Za popestritev gozdnih dejavnosti vedno vzamemo s seboj tudi veliko zanimivih stvari in en dan smo vzeli v gozd več kosov blaga. Uporabili smo jih na različne načine, da smo še bolj začutili stik z gozdom:

- V krogu smo razprostrli vsak svoj kos blaga in začutili hlad gozdnih tal. Bosi smo stopicali iz blaga na blago in po dveh krogih svoje ohlajene in malce pikajoče podplate skrili nazaj v topla obuvala.

- Blago je postalo rekvizit za ustvarjanje v gozdu in nastala so oblečena drevesa, šotori, bivališča za živali – otroci so rokovali z naravnimi materiali, si iskali primeren prostor za ustvarjanje in razvijali svojo domišljijo ob igri. Delo s palicami in drugimi gozdnimi najdbami jim je bilo v veliko veselje. Tudi če so prijeli malo smole, jih ni motilo. Dotaknili so se vsega, česar so želeli.

du ni tišine, pač pa neki prijetni glasovi, ki ne motijo. Moteč hrup pa povzročamo ljudje in to gozdne živali plaši in jih moti.

Na koncu našega aktivnega zaznavanja gozda preko čutil smo se zasluženo posladkali z jesensko dobrotto – kostanjem, katerega vonj zaznamo takoj, če se le kje v bližini peče. Teknil nam je, in če ga ješ v skupini, je ta še toliko slajši.

- Blago je postalo odličen pripomoček za sedenje in umirjanje pod drevesom. Vsak si je izbral svoje najljubše drevo, s katerim se bo lahko pogovarjal, se pod njim umiril, prisluhnil šepetu gozda in ptičkom.

Tako smo v svoje zaznavanje gozda vključili tudi sluh. To, da so otroci začutili, da je v gozdu vse bolj umirjeno, da v naravi ni hrupa, če ga ne povzročamo mi sami, je neprecenljivo. Ugotovili so, da v goz-

Zaključek

Pri vseh opisanih gozdnih dejavnostih je izrednega pomena, da ves čas aktivno spremljamo odzive otrok in dejavnosti peljemo v smeri, ki učence navdušuje, ter jim vedno znova pripravimo še kaj novega. Sama vedno vztrajam pri dejavnostih, ki so učencem zanimive in jih želijo večkrat ponoviti, tiste, ki se izkažejo za manj mikavne, pa jim le ponudim, potem pa nadaljujem z novimi.

Odzivi otrok so bili tudi pri naših obiskih gozda nad vse pozitivni. Veselili so se vsakega novega odhoda v gozd, z zanimanjem so čakali, kaj bodo spet novega doživeli, učno snov pa so srkali mimogrede ob ostalih zanimivih aktivnostih. Sami so bili dejavni, prostor je bil dovolj velik za nova odkrivanja, vendar še vedno znotraj naših gozdnih pravil in načel. V okviru vseh dejavnosti smo seveda upoštevali gozdni bonton, ki je vodilo pri vseh naših obiskih gozda.

Naj zaključim z mislijo, da nam gozd ponuja nešteto različnih načinov odkrivanja. Vseskozi nas razveseljuje z novimi dogodivščinami in nam prinaša nova znanja ter dobre občutke, zaradi katerih se vedno znova radi vračamo vanj.